

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ





# خدمات علمای امامیه

در حج و حرمین شریفین

از دوره صفویه تا انقلاب اسلامی

حافظ نجفی

- سرشناسه : نجفی، حافظ، ۱۳۴۳-  
 عنوان و نام پدیدآور : خدمات علمای امامیه در حج و حرمین شریفین از دوره صفویه تا انقلاب اسلامی/حافظ نجفی.  
 مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر، ۱۴۰۲.  
 مشخصات ظاهری : ۳۰۰ ص. نمونه (بخشی رنگی).  
 شابک : 978-622-329-040-4  
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا.  
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۸۵ - [ ۳۰۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.  
 موضوع : مجتهدان و علما -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ق. - ۱۴  
 Ulama -- Iran -- History -- 16th- 20th centuries'  
 شیعه -- روحانیت -- تاریخ -- قرن ۱۰ق.-۱۴  
 -- History -- 16th-20th centuries -- ClergyShi'ah  
 حج  
 Hajj\*  
 مجتهدان و علما -- ایران -- فعالیت‌های سیاسی  
 Ulama -- Political activity-- Iran'  
 واعظان -- ایران  
 Preachers (Islam) -- Iran\*  
 شیعه -- روحانیت -- فعالیت‌های سیاسی  
 Shi'ah -- Clergy -- Political activity  
 رده بندی کنگره : BP۵۵/۲  
 رده بندی دیویی : ۲۹۷ /۹۹۶  
 شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۰۰۹۰۲  
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا  
 کد پیگیری : ۹۴۰۰۴۰۴

## خدمات علمای امامیه در حج و حرمین شریفین از دوره صفویه تا انقلاب اسلامی

تألیف:	حافظ نجفی
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنری مشعر
نوبت چاپ:	اول - پاییز ۱۴۰۲
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
بها:	۷۰۰،۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-329-040-4

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۲۹-۰۴۰-۴

پایگاه اطلاع رسانی پژوهشکده حج و زیارت:

<http://hzrc.ac.ir>

## فهرست

دیباچه	۹
مقدمه	۱۱
<b>فصل اول: مفاهیم و کلیات</b>	<b>۱۵</b>
۱. مفاهیم	۱۵
۲. کلیات	۱۹
الف) جایگاه عالمان دین	۱۹
ب) جایگاه حج و حرمین	۲۱
یک- حج	۲۱
دو- حرمین	۲۴
۳. مشکلات و گرفتاری حج‌گزاران در مسیر و موسم حج	۲۷
<b>فصل دوم: نقش علما در تسهیل حج</b>	<b>۲۹</b>
۱. راهنمایی مردم در زمینه سفر حج	۲۹
۲. همراهی با حجاج، بیان احکام و نظارت بر اعمال آنان	۳۳
۳. آگاه‌سازی حجاج به امور اختلافی	۴۳
۴. نظارت بر اجرای معاهده‌های بین دولت‌ها	۴۵
۵. وساطت در تضمین امنیت سفر حج	۴۷

۶. حل اختلاف در رؤیت هلال و وقوف عرفات در حج اکبر ..... ۴۹
- شیوه‌های حل مشکل اختلاف در رؤیت هلال ..... ۵۶
- الف) ممانعت از سفر ..... ۵۶
- ب) ارائه راه حل به حجاج برای خروج از احرام ..... ۵۷
- ج) تلاش در زمینه ثبوت رؤیت هلال ..... ۵۸
- د) نامه‌نگاری و درخواست از حاکمان مکه برای مجوز وقوف جداگانه برای شیعیان ..... ۶۱
- ه) فتوا به تبعیت از اهل سنت ..... ۶۲
۷. درباره سجده‌گاه ..... ۶۶
۸. شرکت در نماز جماعت اهل سنت و توصیه مردم به آن ..... ۶۷
۹. توصیه درباره نحوه حضور در حرم‌ها و اماکن مقدس ..... ۷۰
۱۰. خدمات عمرانی ..... ۷۴
- فصل سوم: فعالیت‌ها و خدمات علمی ..... ۷۷**
۱. تحصیل علم و تدریس و پرورش شاگرد ..... ۷۸
۲. صدور اجازه و تأیید علمی دانش‌پژوهان ..... ۹۰
۳. نگارش کتاب یا نسخه‌برداری از کتاب‌های علما ..... ۹۷
۴. نگارش سفرنامه حج و بیان تاریخ مکه و مدینه و شیعیان ساکن در آنها ..... ۱۱۰
۵. ارتباط با مراکز علمی - فرهنگی حرمین ..... ۱۱۷
۶. تبیین موضوع امارت حج و احکام فقهی امیرالحاج ..... ۱۱۹
۷. بیان معارف قرآن و اهل بیت: ..... ۱۲۱
- فصل چهارم: خدمات فرهنگی و تقریبی ..... ۱۲۷**
۱. اعزام نماینده توسط مراجع تقلید، برای رسیدگی به امور حجاج ..... ۱۳۱
۲. تعامل نیکو خصوصاً با علما و حاکمان حجاز ..... ۱۳۶
۳. گفت‌وگو و مباحثه علمی ..... ۱۳۸
۴. پذیرش دعوت‌ها و حضور در مجالس یکدیگر ..... ۱۴۷

۵. وساطت میان حاکمان ایران و حجاز ..... ۱۴۸
۶. آگاه‌سازی مردم به امور سیاسی و اجتماعی ..... ۱۵۳
۷. دعوت به وحدت مسلمین و مبارزه با افراط‌گرایی ..... ۱۵۶
- فصل پنجم: واکنش علما به تخریب بقیع و حل مشکل زیارت ..... ۱۶۱**
۱. اعتراض علما به تخریب بقیع ..... ۱۶۳
- الف) گزارش شیخ‌علی‌اکبر همدانی از مدینه درباره تخریب بقیع ..... ۱۶۳
- ب) گزارش کنسولگری ایران در عراق درباره اعتراض علمای کاظمین ..... ۱۶۵
- ج) نامه محمد پسر شیخ حائری درباره ضرورت مذاکره با آل سعود درباره بقیع ..... ۱۶۷
- د) تلگراف علمای شیراز به رئیس‌الوزرا ..... ۱۶۹
- ه) نامه دوم علمای شیراز در تاریخ ۱۳۰۵/۷/۱۷ ..... ۱۷۰
- و) تقاضای حاجی میرزاسیدهدادی افجه از رئیس‌الوزرا درباره بقیع ..... ۱۷۱
- ز) نامه از آیت‌الله شاهرودی ..... ۱۷۲
- ح) نامه محمد حسینی یزدی ..... ۱۷۳
- ط) اعتراض علمای نجف اشرف ..... ۱۷۴
- ی) بیانیه آیت‌الله سیدعبدالله بلادی بوشهری از بوشهر ..... ۱۷۷
۲. بازتاب موضع‌گیری علما در شهرهای مختلف ایران ..... ۱۸۵
- الف) اعتراض علمای زنجان ..... ۱۸۵
- ب) اعتراض علما و مردم دامغان ..... ۱۸۸
- ج) اعتراض علمای بارفروش (بابل) به تخریب بقیع ..... ۱۸۹
۳. کوشش در زمینه بازسازی بقیع و حل مشکل زیارت ..... ۱۹۱
- فصل ششم: خدمات اجتماعی و رفاهی علما در مسیر و موسم حج ..... ۲۰۱**
۱. خدمات علما در مسیرهای حج و حرمین ..... ۲۰۱
- الف) مقابله با غارت اموال حج‌گزاران و ناامنی راهها ..... ۲۰۲
- یک- مذاکره با حاکمان مکه و مدینه ..... ۲۰۶

- دو- اخذ تعهد از امیران حج و حمله‌دارها..... ۲۰۷
- ب) هماهنگی برای حل مشکل وسیله نقلیه ..... ۲۰۹
- ج) دفاع از حقوق حجاج ..... ۲۱۶
- د) صدور فتوا برای تحریم راه جبل..... ۲۱۹
۲. خدمات علما در موسم حج..... ۲۲۴
- الف) رد اتهامات و دفاع از مظلومان..... ۲۲۴
- ب) کمک‌رسانی در حوادث ..... ۲۳۷
- ج) کمک به تجهیز و دفن مردگان..... ۲۳۹
- د) وساطت برای نجات افراد محبوس و محکوم در مکه و مدینه..... ۲۴۰
- ه) حل مشکلات روادید و رفت‌وآمدها..... ۲۴۳
- و) نقش معنوی علما در حل مشکلات ..... ۲۴۵
- ز) کمک به شیعیان مدینه..... ۲۴۷
- خاتمه و نتیجه‌گیری ..... ۲۵۷
- ضمیمه: تصاویر اسناد..... ۲۵۹**
- فهرست منابع ..... ۲۸۵**